
ІНСТИТУТ МЕДІАЦІЇ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ФРАНЦУЗЬКИЙ ДОСВІД

*Нестор Наталія Володимирівна,
аспірантка кафедри правосуддя юридичного факультету
Київського національного університету ім. Т. Шевченка*

Поява парадигми відновного правосуддя представляє собою одну з новітніх форм кримінальної та кримінально-процесуальної політики, що зумовлено пошуком нових варіантів реакції держави на вчинений злочин.

Найбільш розповсюдженою формою відновного правосуддя є медіація між потерпілим та особою, що вчинила злочин.

Україна не залишилась осторонь від сучасних тенденцій. Здійснена низка кроків на рівні державних органів та громадських організацій з метою з'ясування суті та значення медіації та її впровадження у вітчизняну правову систему.

Актуальним є дослідження зарубіжного досвіду застосування медіації, зокрема на прикладі Франції. Медіація з'явилася в середині 80-х років не в результаті прийняття нового закону, а тоді, коли з ініціативи прокурорів почали реалізовуватись пілотні програми. Законодавчі ж акти, що здійснили його формалізацію з'явилися пізніше.

Так, місцевий прокурор міста Баланс, аналізуючи побутову злочинність, зробив висновок, що традиційна кримінальна юстиція не здатна подолати невеликі конфлікти. В даній ситуації Головуючий трибуналу малої інстанції та прокурор вирішили примирити сторін конфлікту, залучивши в якості посередника авторитетних нейтральних осіб, які обізнані в місцевому населенні та не наділені жодними владними повноваженнями по відношенню до сторін. Для цього були відібрані від 4-х до 6-ти осіб в якості штатних громадських примирителів, яким передавалась відповідна справа. Ця система була створена протягом 1983-1985 рр., після чого подібні ініціативи організовувалась і в інших містах. Водночас, єдиної практики застосування медіації не існувало.

Лише 2 жовтня 1992 р. Міністр юстиції видав відомчий циркуляр, який став першим офіційним документом, що закріпив інститут медіації в кримінальному праві та процесі.

Законом від 4 січня 1993 р. про внесення змін і доповнень до Кримінально-процесуального кодексу Франції вперше згадується медіації. Згідно статті 41 "Прокурор вправі ... до порушення публічного позову та за згодою сторін прийняти рішення про проведення медіації, якщо він вважає, що така міра здатна забезпечити відшкодування шкоди, спричиненої потерпілому, покласти кінець конфлікту, та сприяти виправленню осіб, що вчинили злочин".

Цим же законом внесені доповнення до Ордонансу від 2 лютого 1945 р., яким регулюється провадження по справам неповнолітніх. Нововведеною статтею 12-1 передбачалось, що рішення про застосування медіації може бути прийнято на будь-якій стадії кримінального процесу, в тому числі і під час судового розгляду [1, 301].

Закон від 23 червня 1999 року, виключивши згадування про інститут медіації з тексту ст. 41 КПК, доповнив його новою ст.41-1, яка встановлює альтернативи кримінальному переслідуванню. Однією з таких альтернатив є передбачене право прокурора перед тим, як прийняти відповідне рішення, вправі почати за згодою сторін процедуру медіації [2].

Необхідно зазначити, що у Франції практика застосування медіації не є уніфікованою в загальнонаціональному масштабі, оскільки вказані вище процесуальні норми не визначають безпосередньо саму процедуру медіації.

Можна виділити два типи медіації:

а) “судову медіацію”: прокурор сам намагається вжити заходів до примирення сторін, не вдаючись до допомоги третіх осіб (застосовувалася, наприклад, у Паризьких передмістях Нантере та Понтуазе);

б) “делеговану медіацію”: прокурор не займається примиренням сторін самостійно, а лише приймає відповідне рішення, передаючи повноваження якій-небудь спеціально призначеній для цієї мети компетентній юридичній або фізичній особі. Саме ця модель для Франції є більш типовою. Положення про обов’язковість передачі справи для вирішення “третьої сторони” (медіатору) отримало офіційного закріплення в Циркулярі Міністра юстиції від 4 березня 1996 р., де сказано, що “медіатором не може бути прокурор або будь-який інший діючий член суддівського корпусу (магістрат)”.

Поступово «делегована» медіація стала єдиною формою примирення. Закон від 23 червня 1999 р. містить вказівку, що прокурор вправі застосовувати зазначені в ст. 41-1 КПК процедури “безпосередньо або делегуючи свої повноваження” (*directement ou par delegation*).

У Франції відсутні будь-які обмеження щодо проведення медіації.

Послуги медіації надають асоціації супроводу потерпілих, які акредитуються місцевим прокурором, затверджуються державною організацією захисту потерпілих та підписують контракт з Міністерством юстиції [3, 44].

Питання щодо процедури проведення медіації, акредитації медіаторів детально викладені в відомчих циркулярах Мін’юсту Франції.

Послуги асоціацій та приватних медіаторів оплачуються з центральних та місцевих бюджетів. Для сторін конфлікту ця процедура є безкоштовною. Сторони можуть уповноважувати юристів представляти їхні інтереси, причому їх оплата праці здійснюється також за рахунок держави.

За даними на 1998 рік більшість медіаторів, а саме 70 % є волонтерами. Закон не зобов’язує проходити медіаторам спеціальне навчання, проте їх переважна частина (81 %) пройшли навчання. Це зумовлюється тим, що асоціація прагне до визнання та отримання державного фінансування [4, 32].

Теоретичну підтримку розвитку медіації надає Національний інститут медіації та допомоги потерпілим, який координує діяльність 160 асоціацій, надає допомогу потерпілим, співпрацює з місцевими органами управління, розробляє відповідні програми та проводить дослідження. Ними також розроблений етичний кодекс поведінки медіатора.

Послуги примирення надають також і приватні медіатори, акредитацію яких здійснюють місцеві суди.

Загалом, медіація у Франції складається з чотирьох основних етапів:

1. підготовчий, що включає обмін інформацією, аналіз конфлікту, попередню роботу зі сторонами;
2. безпосередньо проведення процедури медіації;
3. укладення угоди за результати проведеної медіації;
4. виконання умов угоди, закриття справи та її оцінка.

Оцінюючи результати медіації, варто зазначити, що в 1995 році було проведено близько 33600 медіацій. З них 60% провели асоціації, 40% – приватні медіатори. Трохи більше половини – це злочини проти особистості, третина – злочини проти власності. Близько 55% переданих справ закінчилися укладанням угоди між сторонами.

Таким чином, активне впровадження медіації в правову систему Франції зумовлюється визнанням державою того, що офіційне кримінальне правосуддя не

може впоратися зі зменшенням злочинності, що потерпілі мають займати центральне місце в судочинстві, світовими тенденціями впровадження медіації.

Література:

1. Milburn P. Victim-Offender Mediation with Juveniles in Europe: The Situation in France // Victim-Offender Mediation with Youth Offenders in Europe: An Overview and Comparison of 15 Countries. – Dordrecht: Springer Netherlands, 2005. – P. 301-320.
2. Criminal Procedure Code of the French Republic [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes>
3. Горова А. Приклади існуючих програм відновного правосуддя в інших країнах // Матеріали міжнародної конференції «Формування української моделі відновного правосуддя» 10-11 лютого 2005 р. – К., 2005 р. – С. 44-47.
4. Маєрс Д. Международный обзор программ восстановительного правосудия / Пер. с англ. — К.: «Пульсарь», 2004. – 101 с.

КОМП'ЮТЕРНА ІНФОРМАЦІЯ ЯК ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИННОГО ПОСЯГАННЯ

Петрик Віталій Віталійович,

*студент 4-го курсу юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

Термін «інформація» з латинської мови означає «пояснення», «викладення», «повідомлення». Він набув вжитку ще наприкінці XIX століття, але спочатку використовувався лише щодо засобів зв'язку. З розвитком науки і техніки інформацію почали розглядати залежно від конкретного змісту з використанням її різновидів, які сприймають із навколишнього середовища, видають у навколишнє середовище або зберігають всередині певної системи. Інформація існує у вигляді документів, креслень, рисунків, текстів, звукових і світлових сигналів, електричних та нервових імпульсів тощо.

Відповідно до Закону України «Про інформацію» інформація – це документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються в суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі.

Стосовно визначення такого специфічного виду інформації як комп'ютерна на жаль, на сьогодні в законодавстві України не існує. Відповідно до Закону України «Про захист інформації в автоматизованих системах» (Далі АС) інформація в АС – це сукупність усіх даних та програм, які використовуються в АС незалежно від логічного представлення. Комп'ютерна інформація є різновидом інформації взагалі та її видовим поняттям. Тому всі ознаки, які характерні для поняття інформації, в однаковій мірі притаманні і поняттю комп'ютерної інформації. Деякі науковці визначають комп'ютерну інформацію як сукупність усіх даних та програм, а також їх зміст, підкреслюють необхідність у цій інформації ідентифікаційних реквізитів власника, який визначив режим її використання, та вказують на місце знаходження цієї інформації – «на носіях інформації в ЕОМ, системі ЕОМ чи мережі ЕОМ».

Одним з предметів злочинного посягання у сфері використання комп'ютерних технологій є комп'ютерна інформація. Деякі автори вважають, що це є єдиним можливим злочинним посяганням, передбачений відповідними статтями